

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1a
2513 AA DEN HAAG

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
Telefoon 070 - 333 44 44
Telefax 070 - 333 40 33

Uw brief

Ons kenmerk

W&I/IBA/02/32064

Onderwerp

Onderzoeksrapport Turken en Marokkanen in
de WAO

Datum

13 mei 2002

./.

Hierbij bied ik u aan het onderzoeksrapport "In de fuik; Turken en Marokkanen in de WAO". Dit onderzoek is in opdracht van het Lisv opgevolgd door het UWV verricht door het Verwey-Jonker Instituut. Doel van het onderzoek was meer inzicht te krijgen in het aantal allochtonen met een WAO-uitkering en in de achtergronden hiervan.

Voor het cijfermatige deel is gebruik gemaakt van CBS-gegevens. Hieruit blijkt dat Turken en Marokkanen 5% van de totale WAO-populatie uitmaken. Afgezet tegen de omvang van hun aandeel in de beroepsbevolking hebben Turken ruim tweemaal en Marokkanen anderhalf maal zo vaak een WAO-uitkering als autochtone Nederlanders. Tevens is bij deze groepen verhoudingsgewijs vaker sprake van volledige arbeidsongeschiktheid.

In het algemeen vormen ouderen in alle etnische groepen een hogere risicogroep voor arbeidsongeschiktheid. Voor Turken en Marokkanen van veertig jaar of ouder komt het arbeidsongeschiktheidsrisico ongeveer driemaal hoger uit dan bij autochtonen van dezelfde leeftijdsgroep.

Verhoudingsgewijs zijn Turkse en Marokkaanse vrouwen vaker afhankelijk van een WAO-uitkering. Turkse vrouwen driemaal zo vaak als autochtone vrouwen. Bovendien komen de recente instromers veelvuldiger om psychische redenen in de WAO terecht. De recent ingestroomde groep van Turkse en Marokkaanse vrouwelijke arbeidsongeschikten werkten voorheen veelal in de onderste regionen van de dienstverlenende sector.

Om meer inzicht te krijgen in de achtergronden van deze cijfers zijn gesprekken gevoerd met Turkse en Marokkaanse arbeidsongeschikten en met mensen werkzaam in de uitvoering. Tevens zijn tien casus geanalyseerd, waarbij ook de werkgevers van de WAO-ers zijn geïnterviewd. Uit

dit deel van het onderzoek is gebleken dat de relatieve oververtegenwoordiging van Turken en Marokkanen in de WAO verschillende oorzaken heeft.

Een belangrijke verklaring, die ook uit het kwantitatieve deel van het onderzoek blijkt, is gelegen in het lage opleidingsniveau van veel Turkse en Marokkaanse werknemers, waardoor ze veelal zijn aangewezen op fysiek zwaar werk dat een grotere kans op uitval met zich meebrengt. Daarnaast is het bekend dat laaggeschoolden minder gezond zijn dan beter geschoolden.

Een tweede verklaring is gelegen in de relatie met de werkgever. Veelal waren Turken en Marokkanen werkzaam in sectoren zoals de schoonmaakbranche of de uitzendsector, waarin de binding tussen werkgever en werknemer zwak is, waardoor de kans op werkhervatting na ziekte minder groot is.

Ook de ziektebeleving van Turken en Marokkanen draagt bij aan de relatieve oververtegenwoordiging in de WAO. Turkse en Marokkaanse zieke werknemers denken eerder in termen van “ziek of niet-ziek”, en zijn bij gezondheidsklachten minder geneigd tot reïntegratie. Bij Turkse en Marokkaanse vrouwen vormen psychische spanningen, bijvoorbeeld als gevolg van de combinatie van werk en gezin, en daarmee samenhangende culturele conflicten, belangrijke redenen van arbeidsongeschiktheid.

Het onderzoek noemt ook het functioneren van het UWV als mogelijke verklaring. Tijdgebrek van de UWV-medewerkers door onderbezetting zet de kwaliteit van de claimbeoordeling en reïntegratie onder druk. Een gevolg is, aldus het onderzoek, dat vooral gemotiveerde arbeidsongeschikten tot werkhervatting worden gestimuleerd. Voor Turkse en Marokkaanse WAO-ers met de slechtste kansen op de arbeidsmarkt werkt dit nadelig uit.

Reactie

Naar mijn mening is het betreffende rapport waardevol omdat het meer inzicht biedt in de problematiek van het hoge beroep op de WAO door Turken en Marokkanen en aanknopingspunten aanreikt voor een meer gerichte aanpak. Ik acht het van groot belang dat het UWV er binnen de wettelijke mogelijkheden alles aan doet om het hoge beroep op de WAO door Turken en Marokkanen terug te dringen.

De cijfers met betrekking tot de relatieve oververtegenwoordiging van Turken en Marokkanen in de WAO zijn iets hoger dan eerdere cijfers die op 23 november 2000 aan het parlement zijn gestuurd (SoZa 00-1052). Dit komt omdat in het huidige onderzoek het aantal WAO-ers is afgezet tegen de beroepsbevolking in plaats van tegen de bevolking in het algemeen. Hierdoor zijn de cijfers relevant, met name voor groepen als de Turkse en Marokkaanse vrouwen waarbij een relatief groot deel nooit geparticipeerd heeft op de arbeidsmarkt.

Uit het onderzoek komen veel risicofactoren naar voren die in zijn algemeenheid gelden voor de WAO-problematiek, maar voor Turken en Marokkanen extra nadelig uitwerken. Zo kan bijvoorbeeld genoemd worden dat veel Turken en Marokkanen werken in flexibele arbeidsrelaties en in banen met “werkgeverschap op afstand”. Daarnaast speelt het soort werk dat zij verrichten (fysiek zwaar) en hun lage opleiding een rol. Deze objectieve factoren kunnen echter niet het gehele verschil in uitkeringsafhankelijkheid tussen allochtonen en autochtonen verklaren. Ook culturele factoren lijken een rol te spelen.

De verbetertrajecten die het UWV t.a.v. de WAO-uitvoering heeft ingezet - claim-beoordeling, verbetering poortwachter, verbetering begeleiding zieke uitzendkrachten - zijn van groot belang om de WAO-instroom van Turken en Marokkanen terug te dringen.

Op twee punten vergt de instroom van Turken en Marokkanen in de WAO ook een meer specifieke aanpak van het UWV. Ten eerste blijkt dat de communicatie met allochtonen specifieke aandacht behoeft, gezien de onduidelijkheid en gebrek aan kennis die bij Turken en Marokkanen over het systeem en de uitvoering van de WAO bestaat. Ten tweede dient het personeel van het UWV getraind te worden assertief om te gaan met de onder allochtonen sterker aanwezig lijkende neiging tot verabsolutering van gezondheidsklachten. Blijkens het rapport constateren verzekeringsartsen bij allochtonen een sterkere neiging zich bij ziekteverschijnselen geheel ongeschikt tot werken te achten ook als er nog mogelijkheden tot reïntegratie zijn. Deze neiging kan versterkt worden indien men in een omgeving verkeert waarin uitkeringsafhankelijkheid veel voorkomt. De claimbeoordelaars en reïntegratiedeskundigen van het UWV dienen er op getraind te worden deze risico-factoren te herkennen en er doortastend mee om te gaan.

Tevens is in dit verband van belang dat het UWV op korte termijn nagaat of het voor het UWV mogelijk is een bijdrage te leveren aan het kabinetsbeleid gericht op de vergroting van de arbeidsparticipatie van doelgroepen, waaronder etnische minderheden. Hierbij kan gedacht worden aan het streven naar een evenredige uitstroom van etnische minderheden uit de WAO. Ik zal het UWV vragen mij nader te rapporteren over de uitvoering van de verschillende maatregelen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(J.F. Hoogervorst)